

ਸਿਵਲ ਫੁਟਕਲ

ਦਯਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਜਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਪੰਡਿਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਜੇ.ਜੇ.

ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਪੰਜਾਬ, ਅਤੇ ਹੋਰ -ਜਵਾਬਦੇਹ

1962 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰ. 768

ਪੰਜਾਬ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਐਕਟ, 1952 (1953 ਦਾ IV) - ਐਸ 102- ਮੁਅੱਤਲੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਚ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ-ਕੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਦੁਆਰਾ-ਕਾਰਨ ਕਿ ਪੰਚ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਣਚਾਹੇ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ-ਕੀ ਉਸਦੀ ਮੁਅੱਤਲੀ ਲਈ ਉਚਿਤ ਹੈ।

ਆਯੋਜਤ, ਪੰਜਾਬ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਐਕਟ, 1952 ਦੀ ਧਾਰਾ 102 ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਰੀਡਿੰਗ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ (1) ਕਿ ਕੋਈ ਪੜਤਾਲ ਲੰਬਿਤ ਹੋਈ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਪੰਚ ਦੇ ਖਿਲਾਫ, ਅਤੇ (2) ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਨ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸੇ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਲਈ ਪੰਚ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਆਯੋਜਤ, ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਾਰਨ ਦਰਖਾਸਤਕਰਤਾ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਣਚਾਹੇ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 102 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (ਈ) ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਹਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਪੀ.ਸੀ. ਪੰਡਿਤ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ 3 ਦਸੰਬਰ, 1962 ਨੂੰ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਕੇਸ ਰੈਫਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਅੰਤ 18 ਮਾਰਚ, 1963 ਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਮਹਾਜਨ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਪੀ.ਸੀ. ਪੰਡਿਤ ਦੀ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਰਿੱਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਚਿਤ ਦੀ ਰਿੱਟ, ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼, 2 ਜੂਨ, 1962 ਦੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਆਨੰਦ ਸਵਰੂਪ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ।

ਐਚ.ਐਸ. ਦੁਆਬੀਆ, ਵਧੀਕ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਆਰਡਰ

ਪੰਡਿਤ, ਜੇ. - ਇਹ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਰਪੰਚ ਵੱਲੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਧੀਨ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਪੰਜਾਬ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ 2 ਜੂਨ, 1962 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਬੜਾਪਿੰਡ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਅੱਠ ਹੋਰ ਪੰਚ ਸਨ। 12 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1962 ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਫ਼ਸਰ, ਜਲੰਧਰ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 3, ਨੇ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ, ਅਨੁਬੰਧ ਏ, ਮੰਗਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਸ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ' ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ਼ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਐਕਟ, 1952 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਕਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਧਾਰਾ 102(1) ਤਹਿਤ ਮੁਅੱਤਲ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ, ਅਨੁਸੂਚੀ ਬੀ, ਜੇ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਭੇਜਿਆ, ਜਿਸਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 102(1) ਦੇ ਤਹਿਤ 2 ਜੂਨ, 1962 ਨੂੰ ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ, ਅਨੁਸੂਚੀ ਸੀ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ

ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ:-

" ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਬੜਾਪਿੰਡ, ਤਹਿਸੀਲ ਫਿਲੌਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਹੈ:

(1) ਕਿ ਉਸਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗਲੀ ਦੀ ਛੱਤ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਿ ਵਾਜਿਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ;

(2) ਕਿ ਉਸਨੇ 18 ਜੂਨ, 1961 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਲਈ ਉਚਿਤ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਉਕਤ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ;

(3) ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਟੇਅ ਆਰਡਰਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ;

(4) ਕਿ ਉਸਨੇ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ; ਅਤੇ

(5) ਉਸਨੇ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਮਹਿਲਾ ਪੰਚ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬੰਤੀ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਣਚਾਹੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

ਇਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਹਿਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਕੀਲ ਨੇ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਚਾਰ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ:-

(1) ਕਿ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਨੋਟਿਸ, ਅਨੁਸੂਚੀ ਏ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 3 ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਉਸ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਨ;

(2) ਕਿ ਆਰਡਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਅਨੁਸੂਚੀ ਸੀ, ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 102 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਸਨ ਅਤੇ ਚੌਥਾ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦ ਸੀ;

(3) ਕਿ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਾੜਾ ਸੀ, ਮੁਅੱਤਲੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਹੁਕਮ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ; ਅਤੇ

(4) ਕਿ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਆਰਡਰ ਗਲਤ ਸੀ।

ਜ਼ਮੀਨੀ ਨੰਬਰ (1) ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦੁਆ, ਜੇ. ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ 1960 ਦੇ ਨੰਬਰ 1642 (*ਬਿਜੈ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ*) ਨੇ 10 ਨਵੰਬਰ, 1961 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਚ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 102(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹਾ ਨੋਟਿਸ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਨੇ 1960 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰਬਰ 1595 (*ਸੇਦਾਗਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ*) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਦੁਲਟ, ਜੇ. ਅਤੇ ਮੈਂ 19 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1962 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੈਪਸੂ ਪੰਚਾਇਤ ਰਾਜ ਐਕਟ (2008 ਬੀ.ਕੇ. ਦਾ ਐਕਟ ਨੰ. 8), ਦੀ ਧਾਰਾ 123 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ, ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਅਜਿਹੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਮੁੜ ਚੋਣ ਲਈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ, ਕਿਉਂਕਿ 1953 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 4 ਵਿੱਚ, ਪੰਚ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਉਸਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਪੈਪਸੂ ਐਕਟ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੂਜਾ, ਪੈਪਸੂ

ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਅਤੇ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਅਣਚਾਹੇ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਉਹ ਮਹਿਜ਼ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ ਅਤੇ ਜੋ ਉਪ-ਸੈਕਸ਼ਨ 102 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਚ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਾਂਚ ਦਾ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣਾ ਮੁਅੱਤਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਲਈ ਪੂਰਵ-ਲੋੜ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ, ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਹ ਨੋਟਿਸ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 95 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 102 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 3 ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨੋਟਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮੀਨੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 102 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੰਚ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਅਤੇ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਸ ਦੁਆਰਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਮਾਈ ਲਾਰਡ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਚੈਪਟਰ 111-ਬੀ, ਵਾਲੀਅਮ V ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਤੋਂ ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਤਿੰਨ ਦਲੀਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ:-

- (1) ਕਿ ਆਪਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਫਸਰ ਜਲੰਧਰ ਵੱਲੋਂ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਾੜਾ ਸੀ;
- (2) ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਿਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 102 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਸੀ, ਤਾਂ ਵੀ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਹੁਕਮ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਮੁਅੱਤਲੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਆਧਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਸਨ ਅਤੇ ਚੌਥਾ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦ ਸੀ; ਅਤੇ
- (3) ਕਿ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਗਲਤ ਸੀ।

ਪਹਿਲੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 102(1) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ; ਜੇਕਰ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਕਿਸ ਦੁਆਰਾ।

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 102 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

"ਐਸ. 102. (1) ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਜਾਂਚ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਪੰਚ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਉਕਤ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਕਤ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ, ਪੈਸਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਇਸ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਵੇ।

(2) ਸਰਕਾਰ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਢੁਕਵਾਂ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਪੰਚ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦੇਵੇ-

(a) ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ;

(b) ਜੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਅਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਦਿਵਾਲੀਆ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ;

- (c) ਜੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਦੇ, ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਜਾਂ ਅਦਲਤੀ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ;
- (d) ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੌਂਪੀ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਵਿੱਚ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ; ਅਤੇ
- (e) ਜਿਸਦਾ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ, ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਟਾਉਣ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸੌਂਪੀਆਂ ਹਨ, ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਣਚਾਹੇ ਹਨ।
- ਵਿਆਖਿਆ- ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਵਿੱਚ 'ਦੁਰਾਚਾਰ' ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ,
- (i) ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੇਸ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਫਾਈਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ; ਅਤੇ
- (ii) ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਜਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ, ਇਸਦੀ ਵੈਧ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨਾ।
- (3) ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਹਟਾਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਅਜਿਹੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਮੁੜ ਚੋਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਤੈਅ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।"

ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦਾ ਸਾਦਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ (1) ਪੰਚ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੰਬਿਤ ਜਾਂਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ (2) ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਨ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸੇ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਉਪ ਧਾਰਾ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ *ਬਿਜੈ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ* ਦੇ ਕੇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 102 (1) ਤਹਿਤ ਪੰਚ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸਰਪੰਚ ਅਤੇ ਪੰਚਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰਾਂ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਮੁੜ ਚੋਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਧਾਰਾ 102 ਦੀਆਂ ਉਪ ਧਾਰਾਵਾਂ (1) ਅਤੇ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੱਖਰੀ ਚਰਚਾ ਜਾਂ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ 12 ਅਪਰੈਲ, 1962, ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਰਾਜੇਂਦਰ ਅਫਸਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3, ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ (ਅਨੁਸੂਚੀ ਏ) ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 102(1) ਅਧੀਨ ਮੁਅੱਤਲ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਉਸ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਆਧਾਰ 'ਤੇ। ਉਸ 'ਤੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜਵਾਬ (ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਬੀ') ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਨੇ ਮੁਅੱਤਲੀ (ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਸੀ') ਦੇ ਅਣਗੌਲੇ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦੂਜੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਪੰਜ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਸ ਦਾ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਸਰਪੰਚ ਨੂੰ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਣਚਾਹੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 102 (1) ਤਹਿਤ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਜਾਂਚ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ

ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਕਾਰਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਰਖਾਸਤਕਰਤਾ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਣਉਚਿਤ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 102 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (ਈ) ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਹਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮੁਅੱਤਲੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਪੰਜ ਆਧਾਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 102 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿ ਚੌਥਾ ਆਧਾਰ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਸਕੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਆਧਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਦੋ ਹੁਕਮਨਾਮੇ *ਮਹਾਰਾਜ ਕਿਸ਼ਨ ਖੰਨਾ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ* (1), ਅਤੇ *ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਦਿਆਲ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਖੇਤਰੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਅਥਾਰਟੀ, ਮੇਰਠ* (2), ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਹੁਕਮ ਵੀ ਬਾਹਰਲੇ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸਾਰੇ ਆਧਾਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 102 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੋਈ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਤੀਜੀ ਦਲੀਲ ਦੀ ਬਹਿਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ, ਪਿੰਡ ਬੜਾਪਿੰਡ ਦੇ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਵਜੋਂ, ਬੈਟਰਮੈਂਟ ਲੇਵੀ ਵਿਰੋਧੀ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ 200 ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਸੀ। ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਦੀ ਚੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਮੂਹ ਨੇ ਉਸਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਆਧਾਰ ਵਜੋਂ ਬੈਟਰਮੈਂਟ ਵਿਰੋਧੀ ਲੇਵੀ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਿਛਲੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਫਿਲੋਰ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਡਾਕਟਰ ਮੁਲਖ ਰਾਜ, ਜੋ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਮੰਤਰੀ ਇੰਚਾਰਜ ਸਰਦਾਰ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਮਿੱਤਰ ਸੀ, ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਕਸਾਹਟ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ 'ਤੇ ਤੁਲੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 2 ਜੂਨ, 1962 ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਬੀਤ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਗਲਤ ਸੀ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਟਰਨ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪਿੰਡ ਬੜਾਪਿੰਡ ਦੇ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਸ ਨੇ ਬੈਟਰਮੈਂਟ ਲੇਵੀ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਂਜ, ਉਸ ਨਾਲ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੀ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਕਾਂਗਰਸ ਸੰਗਠਨ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਮੁਲਖ ਰਾਜ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਥਿਤ ਸਮਰਥਨ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰਕ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰੀ ਸਰਦਾਰ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਡਾਕਟਰ ਮੁਲਖ ਰਾਜ ਦੀ ਕਥਿਤ ਦੇਸ਼ਤੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਖੁੱਲੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਿਮਾਹੀ ਦਾ ਕੋਈ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਬਦਨੀਤੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਰੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦੇ ਅਯੋਗ ਆਰਡਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਾਂ। ਜੇਕਰ,

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਸ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਢੁਕਵੇਂ ਉਪਾਅ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਕੇਸ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਹਿਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿਆਂਗਾ।

ਡੀ.ਕੇ. ਮਹਾਜਨ, ਜੇ.-ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਮਹਾਜਨ ਜੇ.।

ਬੀ.ਆਰ.ਟੀ.

(1) I.L.R. 1961 (2) Punj. 595 — 19 61 P.L.R. 593

(2) A.I.R. 1958 All. 575

ਨੋਹਾ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।